ISSN 2304-0920

ODESA NATIONAL UNIVERSITY HERALD
Volume 21. Issue 4(46). 2016
SERIES ECONOMY

ВІСНИК ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
Том 21. Випуск 4(46). 2016
СЕРІЯ ЕКОНОМІКА

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
Odesa I. I. Mechnikov National University

ODESA NATIONAL UNIVERSITY HERALD

Series: Economy

Scientific journal
Published twelve times a year
Series founded in July, 2006

Volume 21. Issue 4(46). 2016

Odesa
2016

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

ВІСНИК ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Серія: Економіка

Науковий журнал
Виходить 12 разів на рік
Серія заснована у липні 2006 р.

Том 21. Випуск 4(46). 2016

Одеса
2016

Засновник: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Редакційна колегія журналу:
І. М. Коваль, д-р політ. наук (*головний редактор*), **В. О. Іваниця**, д-р біол. наук, (*заступник головного редактора*), **С. М. Андрієвський**, д-р фіз.-мат. наук, **Ю. Ф. Вакcман**, д-р фіз.-мат. наук, **В. В. Глєбов**, канд. іст. наук, **Л. М. Голубенко**, канд. філол. наук, **Л. М. Дунаєва**, д-р політ. наук, **В. В. Заморов**, канд. біол. наук, **О. В. Запорожченко**, канд. біол. наук, **О. А. Іванова**, д-р наук із соц. комунікацій, **В. Є. Круглов**, канд. фіз.-мат. наук, **В. Г. Кушнір**, д-р іст. наук, **В. В. Менчук**, канд. хім. наук, **М. О. Подрезова**, директор Наукової бібліотеки, **Л. М. Солдаткіна**, канд. хім. наук, **В. І. Труба**, канд. юрид. наук, **В. М. Хмарський**, д-р іст. наук, **О. В. Чайковський**, канд. філос. наук, **Є. А. Черкез**, д-р геол.-мінерал. наук, **Є. М. Чернoіваненко**, д-р філол. наук.

Редакційна колегія випуску:
О. В. Горняк, д-р екон. наук (*науковий редактор*), **А. Г. Ахламов**, д-р екон. наук, **Л. М. Алексеєнко**, д-р екон. наук, **В. Д. Базилевич**, д-р екон. наук, **Б. І. Валуєв**, д-р екон. наук, **Л. Х. Доленко**, канд. екон. наук, **В. І. Захарченко**, д-р екон. наук, **Г. М. Давидов**, д-р екон. наук, **А. П. Наливайко**, д-р екон. наук, **О. В. Садченко**, д-р екон. наук, **З. М. Соколовська**, д-р екон. наук, **А. О. Старостіна**, д-р екон. наук, **В. М. Степанов**, д-р екон. наук, **С. А. Циганов**, д-р екон. наук, **В. М. Мельник**, д-р екон. наук, професор, **С. О. Якубовський**, д-р екон. наук, **Олег Курбатов**, д-р менеджменту (Університет Париж-XIII (Франція)), **Ян Чемпас**, д-р економіки (Економічний університет в Котовіце (Польща)), **Ду Чуньбу**, д-р філософії в галузі економіки, науковий співробітник Центрального університету фінансів і економіки (м. Пекін, Китай), **Л. А. Родіонова**, канд. екон. наук (НДУ «Вища школа економіки», м. Москва, Росія), **І. А. Ломачинська**, канд. екон. наук (*відповідальний редактор*).

Editorial board of the journal:
I. M. Koval, (*Editor-in-Chief*), **V. O. Ivanytsia**, (*Deputy Editor-in-Chief*), **S. M. Andriievskyi**, **Yu. F. Vaksman**, **V. V. Hliebov**, **L. M. Holubenko**, **L. M. Dunaieva**, **V. V. Zamorov**, **O. V. Zaporozhchenko**, **O. A. Ivanova**, **V. Ye. Kruhlov**, **V. G. Kushnir**, **V. V. Menchuk**, **M. O. Podrezova**, **L. M. Soldatkina**, **V. I. Truba**, **V. M. Khmarskyi**, **O. V. Chaikovskyi**, **Ye. A. Cherkez**, **Ye. M. Chernoivanenko**.

Editorial board of the series:
O. V. Gornyak, **A. G. Ahlamov**, **L. M. Alekseienko**, **V. D. Bazylevich**, **B. I. Valuev**, **L. H. Dolenko**, **V. I. Zaharchenko**, **G. M. Davydov**, **A. P. Nalyvaiko**, **O. V. Sadchenko**, **Z. M. Sokolovska**, **A. O. Starostina**, **V. M. Stepanov**, **S. A. Tsyganov**, **V. M. Melnyk**, **S. O. Yakybovskiy**, **Oleg Curbatov**, **Jan Czempas**, **Du Chunbu**, **L. A. Rodionova**, **I. A. Lomachynska**

© Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2016

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1
ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

ГОЛУБКА М. М.
СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ ТА КООПЕРАТИВНОЮ ОСВІТОЮ НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ 8

РОЗДІЛ 2
СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

АЛЕКСЄЄВА Т. І., БАРАНОВА Є. О., САЄНКО О. П.
УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПРИНЦИПАХ МАРКЕТИНГУ 12

БУНТОВА Н. В.
ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНИЙ РИНОК ГОТЕЛЬНИХ ПОСЛУГ 16

БОЙКОВА Є. І.
РЕЙТИНГ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇН НА СВІТОВОМУ РИНКУ СТРАХУВАННЯ У 2015 РОЦІ 20

ГРАНЧЕНКО Е. Е., ГРІНЬКО І. М.
ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ МІЖНАРОДНИХ АВІАПЕРЕВЕЗЕНЬ У ТРАНСПОРТНІЙ ІНФРАСТРУКТУРІ УКРАЇНИ 26

ГУЖВА І. Ю.
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ОЧЕС 31

ГХАИТ САРИ
СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ СОЦИАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ СТРАН ЕВРО-СРЕДИЗЕМНОМОРСКОГО ПАРТНЕРСТВА 35

ДЕЙНЕКА Т. А.
ПРОБЛЕМИ ТА СУПЕРЕЧНОСТІ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ 40

ДЕМЬОХІН А. В.
УКРАЇНА НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ 44

ІВАНОВ Є. І.
ТАРИФНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІМПОРТУ В СИСТЕМІ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ 48

РОЗДІЛ 3
ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

АЛЕСКЕРОВА Ю. Б., ТОДОСИЙЧУК В. А., ФУРМАН И. В.
ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО ПРОИЗВОДСТВА КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА 53

БАГОРКА М. О.
РОЛЬ СТРАТЕГІЧНОГО АНАЛІЗУ У ФОРМУВАННІ СТРАТЕГІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО МАРКЕТИНГУ В АГРАРНОМУ ВИРОБНИЦТВІ 58

БОЙКО О. В.
ВИКОРИСТАННЯ КОНСАЛТИНГОВИХ ПОСЛУГ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИЗМУ 62

БАСІОНИК Т. І.
ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ НАУЦІ 66

БЕРМІЄНКО Т. Г.
ПОТЕНЦІАЛ І ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ 70

ГІРНЯК В. В.
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД СТАНОВЛЕННЯ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ АВТОНОМІЇ 74

РОЗДІЛ 4
ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

АЗАРОВА Т. В.
АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ЩОДО ОЦІНЕННЯ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ 78

БАЗАЛІЙСЬКА Н. П., КОЗАК А. М.
ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО КОНФЛІКТУ В ДІЯЛЬНОСТІ ТРУДОВОГО КОЛЕКТИВУ 81

БРАТУТА О. Г.
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ОБ'ЄДНАНЬ ПІДПРИЄМСТВ 86

ВІШКА І. С.
ЧИННИКИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ФОРМУВАННЯ ДІАПАЗОНУ РІС НА ПІДПРИЄМСТВАХ 91

ГАЛАЙДА Т. О., ЧУВАКОВА Т. А.
ВИКОРИСТАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ РЕАЛІЗАЦІЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВАМИ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ 95

ГРИГОР'ЄВА Ю. А.
ДОСЛІДЖЕННЯ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧІВ ПРОДУКЦІЇ АВТОМОБІЛЕБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ 99

ГУРЖІЙ Н. М., КАСЯНОК М. А.
ЛОГІСТИКА ЯК МЕТОДОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРЕШКОДАМИ В ПОТОКОВИХ ПРОЦЕСАХ 103

ДОМУСЧІ А. О.
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ 107

КИРИЧОК О. В.
ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ТОВ «МЕНА-АВАНГАРД» 112

КЛИМЧУК А. О.
ГЕНЕЗИС НАУКОВИХ ПОГЛЯДІВ НА МОТИВАЦІЮ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА 116

РОЗДІЛ 5
РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

БОНДАРЕНКО С. А.
ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ВИНОРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ 120

ВАСИЛЬЧУК Н. О.
УДОСКОНАЛЕННЯ ПОСТАЧАЛЬНИЦЬКО-ЗБУТОВИХ ЗВ'ЯЗКІВ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ ЯК ПЕРЕДУМОВА ВІДНОВЛЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРНИХ ВТРАТ 126

РОЗДІЛ 6
ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

ГАДЗАЛО А. Я.
ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ЗБАЛАНСОВАНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ 132

РОЗДІЛ 7
ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

ГОНЧАРОВА С. Ю., БУРЯК І. В.
НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ДОМОГОСПОДАРСТВА ТА ЙОГО РОЛІ В ЕКОНОМІЦІ 135

РОЗДІЛ 8
ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

АЛЕКСЄЄНКО А. М., ІЛЖМА О. А.
УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ В УМОВАХ АКТУАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСУВАННЯ ВІДТВОРЕННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ 140

АЛЕЙНІКОВА Н. М.
ФУНКЦІОНУВАННЯ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ ФІНАНСОВОГО СЕРЕДОВИЩА 144

БОГДАН О. С., СИТНИК І. П.
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ
СВІТОВИХ КРИПТОВАЛЮТ У ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМАХ 149

БРАТКОВА І. М.
АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ОВДП ЯК ІНВЕСТИЦІЙНОГО ІНСТРУМЕНТУ 153

БРЕМЕР А. В., МЕЛЕЩЕНКО А. І., БОРОВСЬКА Ю.А.
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО ТА МІЖНАРОДНОГО РИНКУ
НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ 159

БУТЕЛЬ Ю. В.
СЕКЮРИТИЗАЦІЯ БАНКІВСЬКИХ АКТИВІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ
ПОРТФЕЛЬНИМ КРЕДИТНИМ РИЗИКОМ БАНКУ 164

ДЕНИС О. Б.
ЕВОЛЮЦІЯ РОЗВИТКУ КОНФЛІКТІВ ІНТЕРЕСІВ УЧАСНИКІВ
КОРПОРАТИВНИХ ВІДНОСИН У БАНКАХ УКРАЇНИ 168

ДЕРКАЧ Ю. З.
ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ НА ВАЛЮТНОМУ РИНКУ 173

ДОБРОБОЛЬСЬКА О. В.
РОЛЬ КРЕДИТНИХ СПІЛОК У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД І КРАЇНИ В ЦІЛОМУ 177

ІЄРУСАЛИМОВ Б. І.
ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ 180

ІЗЮМСЬКА В. А.
РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ УПРОВАДЖЕННЯ
БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ 183

ЛОМАЧИНСЬКА І. А.
БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ АСПЕКТІВ
ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ 188

РОЗДІЛ 9
БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

БУКАЛО Н. А.
СКЛАДАННЯ ТА ПОДАННЯ ПОДАТКОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ
З ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК 192

ВОВК М. О.
УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СКЛАДАННЯ ЗВІТНОСТІ ЗА СЕГМЕНТАМИ 195

ЄРЕМЯН О. М.
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ДЕКЛАРАЦІЇ
З ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВА 200

КОРІНЕНКО А. І.
ПІДХОДИ ДО РОЗКРИТТЯ ПРАВ КОРИСТУВАННЯ ЗЕМЛЕЮ
У ФІНАНСОВІЙ ТА СТАТИСТИЧНІЙ ЗВІТНОСТІ 205

РОЗДІЛ 10
МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ, МОДЕЛІ
ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ

ГЛАЗОВА Я. З.
ЗАСТОСУВАННЯ ПОВЕДІНКОВИХ МОДЕЛЕЙ ДЛЯ АНАЛІЗУ ВПЛИВУ ІНФОРМАЦІЇ
НА ПРОЦЕСИ САМООРГАНІЗАЦІЇ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ 211

РЕТРАЧКО О. Р.
VALUE-AT-RISK AS A PRINCIPAL METHODOLOGY OF RISK ESTIMATION 215

НАШІ АВТОРИ 222

Бондаренко С. А.
Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований
Национальной академии наук Украины

ИННОВАЦИОННО-ИНВЕСТИЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА РАЗВИТИЕ ВИНОДЕЛЬЧЕСКИХ ПРЕДПРИЯТИЙ ОДЕССКОЙ ОБЛАСТИ

Резюме
Проведен анализ региональных инновационно-инвестиционных процессов, выявлен характер их влияния на развитие винодельческих предприятий Одесской области. Определено, что одним из инструментов управления социально-экономическим развитием регионов является регулирование инновационно-инвестиционных процессов, жесткий контроль за использованием целевой средств для программного решения приоритетных задач развития региона. Доказано, что регуляторное влияние на развитие виноградарства и виноделия следует сосредоточить на условиях и поведении предприятий отрасли
Ключевые слова: инновационно-инвестиционные процессы, регион, винодельческие предприятия, промышленность, пищевая промышленность.

Bondarenko S. A.
Institute of Market Problems and Economic-Ecological Research
National Academy of Sciences of Ukraine

INNOVATION AND INVESTMENT PROCESSES AND THEIR IMPACT ON DEVELOPMENT OF WINERIES IN ODESSA REGION

Summary
The analysis of regional innovation and investment processes is done, the nature of their impact on the development wineries Odessa region is revealed. It's proved that one of the management tools of social and economic development is the regulation of investment and innovation processes, strict control over the use of trust funds to address priorities of software development. It is proved that the regulatory impact on the development of viticulture and wine-making should focus on the conditions and the behavior of the industry and directly or indirectly affect the efficiency of their business processes.
Key words: innovatsion and investment processes, region, wineries, industry, food industry.

УДК 338.49 330.5.057.7

Васильчук Н. О.
Інститут економіко-правових досліджень
Національної академії наук України

УДОСКОНАЛЕННЯ ПОСТАЧАЛЬНИЦЬКО-ЗБУТОВИХ ЗВ'ЯЗКІВ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ ЯК ПЕРЕДУМОВА ВІДНОВЛЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРНИХ ВТРАТ

Проведено аналіз постачальницько-збутових зв'язків промисловості України. Розглянуто зв'язки металургійної й машинобудівної галузей, оскільки між ними дуже щільні постачальницько-збутові зв'язки. Встановлено, що у зв'язку з бойовими діями на Донбасі зруйновано більшість постачальницько-збутових зв'язків. Доведено, що така ситуація негативно впливає як на динаміку української промисловості, так і на соціально-економічне становище регіонів та потребує пошуку й налагодження альтернативних постачальницько-збутових зв'язків.
Ключові слова: постачальницько-збутові зв'язки, інфраструктурні втрати, металургійна галузь, машинобудівна галузь, промисловість, потужність, збитки.

Постановка проблеми. Останні події, що відбуваються на сході України, негативно вплинули на соціально-економічний розвиток кожного регіону зокрема та держави в цілому. Для розробки конструктивних заходів відновлення інфраструктурних втрат необхідно об'єктивно оцінити втрати, які понесли регіони України, у зв'язку з агресією з боку Росії, особливо втрачені постачальницько-збутові зв'язки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам, що постали перед українською владою, суспільством та міжнародними організаціями, у зв'язку з процесом відродження Донбасу, прикута увага великої кількості вчених, експертів. Так, Е. Лібанова в національній доповіді окреслила шляхи виконання першочергових завдань і заходів з подолання негативних наслідків донбаської трагедії [1, с. 13–25]. Оцінці динаміки структурних зрушень в економіці регіонів, тенденціям змін і проблемам функціонування базових галузей промисловості Донецької, Луганської областей приділяла й приділяє увагу І. Заблодська [2, с. 36–46]. Ю. Харазішвілі, В. Ляшенко у своїх працях провели ідентифікацію сучасного стану рівня інфраструктурного розвитку регіонів України за допомогою сучасних підходів інтегрального оцінювання та визначили втрати Донецької та Луганської областей унаслідок бойових дій на визначених територіях [3, с. 27–42]. У монографії під керівництвом В. Горбуліна, О. Власюка узагальнено праці науковців економістів з питань оцінення втрат Донбасу та Криму [4].

© Васильчук Н. О., 2016

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Навіть ураховуючи те, що обраному питанню приділяється не аби яка увага, завжди є необхідність оновлення інформації, й тому числі постачальницько-збутових зв'язків промисловості України (які існують і втрачених). Систематичний аналіз сприяє об'єктивній оцінці ситуації, оперативній реакції на зміни, прийняттю зважених стратегічних рішень.

Мета статті полягає у проведенні аналізу постачальницько-збутових зв'язків промисловості України за період 2013–2015 рр. на прикладі металургійного та машинобудівного комплексів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виробничі відносини здійснюються шляхом встановлення та налагодження виробничих зв'язків. Виробничі зв'язки виникають як з постачальниками сировини, палива, енергії, матеріалів, так і зі споживачами готової продукції [5]. Руйнація цих зв'язків, призводить до не зворотних процесів у всіх сферах соціально-економічного розвитку. Підтвердженням цього є наведений у статті аналіз постачальницько-збутових зв'язків промисловості України за період 2014–2015 рр. на прикладі металургійного та машинобудівного комплексів. Розглянемо основних виробників та споживачів металургійного комплексу України (див. табл. 1) та виробничі зв'язки між ними.

Таблиця 1

Основні постачальницько-збутові зв'язки підприємств металургійної промисловості

Підприємства виробники	Підприємства споживачі
Авдієвський КХЗ	ММК ім. Ілліча, «Азовсталь», Макіївський МК, ДМК ім. Дзержинського
Криворізький КХЗ	«Криворіжсталь»
«Маркохім»	«Азовсталь»
«Алчевськкокс»	Алчевський МК, ДМЗ ім. Петровського, Краматорський МЗ
«Запоріжкокс»	«Запоріжсталь»
Ясиновський КХЗ	ММК ім. Ілліча, Макіївський МК, «Криворіжсталь», «Донецьксталь» МЗ
«Донецьккокс»	«Донецьксталь» МЗ, ММК ім. Ілліча, «Запоріжсталь», «Азовсталь», ДМЗ ім. Петровського, Єнакіївський МК
«Баглейкокс»	Краматорський МЗ, ДМЗ ім. Петровського, «Криворіжсталь», ММК ім. Ілліча, «Запоріжсталь»
«Дніпрококс»	ДМК ім.. Дзержинського, ДМЗ ім.. Петровського
Дніпродзержинський КХЗ	«Криворіжсталь», ДМК ім. Дзержинського
«Макіївкокс»	Макіївський МК, «Азовсталь», ММК ім. Ілліча, «Криворіжсталь»
Єнакієвський КХП	ДМК ім. Дзержинського, Макіївський МК, Єнакіївський МК, Краматорський МЗ, «Криворіжсталь»
Харківський КЗ	«Азовсталь», Краматорський МЗ

Джерело: побудовано автором на основі [7]

На Донбасі зосереджено значні потужності металургійної та машинобудівної промисловості України: навіть без урахування частини району проведення АТО, частка Донецької області в обсягах реалізації металургійної продукції у 2014 р. становила 34,6% (у загальному обсязі реалізованої промислової продукції регіону – 42,4%), Луганської області 5,7% (36,2% відповідно). Бойові дії призвели до значного погіршення основних фінансово-економічних показників діяльності галузі [4]. У Донецькій області скоротилися обсяги виробництва всіх видів металопродукції, виробництво коксу зменшилося приблизно на 30%, (у табл. 2 зображена динаміка виробництва коксу за період 2014–2015 рр.), діяльність більшості металургійних підприємств була збитковою, хоча частка їх збитків складала лише 3,3% сумарних збитків усієї промисловості регіону. У Луганській області також скоротилися обсяги виробництва основних видів металопродукції, що сформувало близько половини всіх збитків промисловості регіону [9; 10].

Таблиця 2

Виробництво коксу на КХЗ за січень-жовтень 2014/2015 рр. і жовтень 2015 р., тис. т (попередні дані)[1]

Підприємства	Січень – жовтень 2014	Січень – жовтень 2015	Жовтень 2015
Авдієвський КХЗ	2 476	1 857	287
«Донецьккокс»	201	150	24
Єнакієвський КХП	364	327	39
«Азовсталь»	1 142	1 210	130
«Алчевськкокс»	2 099	933	147
«Макіївкокс»	553	627	58
Ясиновський КХЗ	824	345	44
«Баглейкокс»	566	511	41
Дніпродзержинський КХЗ	494	560	59
«Дніпрококс»	615	620	65
«Запоріжкокс»	1 079	751	66
«ArcelorMittal Кривий Ріг»	1 387	1 573	166
Харківський КЗ	130	98	11
Горлівський КХЗ	154	–	–
Усього	12 085	9 561	1 137

Основною сировиною для машинобудування є продукція металургійного комплексу. Втрата виробничих зв'язків у металургії, негативно вплинула і на машинобудівний комплекс. В цілому підприємства машинобудування в Україні споживають третину виготовленого прокату, а також 40% чавунного та 2/3 сталевого лиття [5]. Частина Донецької та Луганської областей у загальному обсязі реалізації машинобудівної продукції в Україні у 2013 р. становила відповідно 15,8% і 6,9%, у 2014 р. – 18,7% і 9,8%, у першому кварталі 2015 р. – 6,7% і 1,5% [11]. Значне скорочення частки машинобудування Донбасу в 2015 р. зумовлено зупинкою підприємств, їх виведенням або перереєстрацією в інших областях [4]. Говорячи про ринок збуту машинобудівної продукції слід зазначити, що традиційними ринками збуту продукції українських машинобудівних підприємств залишаються Російська Федерація, Казахстан та деякі інші країни СНД [6]. У табл. 3 наведено перелік основних виробників машинобудівної продукції

З усіх основних металургійних і коксохімічних підприємств Донбасу[2] лише ПАТ «Маріупольський металургійний комбінат імені Ілліча» («ММК ім. Ілліча») та ПАТ Металургійний комбі-

[1] Интерфакс Украина: «Украина за 10 мес. сократила выпуск кокса на 21%, «Укркокс» выступает за ограничение импорта для наращивания объемов производства».

[2] Дані щодо результатів господарської діяльності металургійних і коксохімічних підприємств Донбасу наведено на основі їх офіційних звітів (якщо інше не зазначено).

Таблиця 3

Основні виробники машинобудівної продукції

Підприємства виробники	Підприємства виробники
Мотор Січ	Богдан
Запорізький автобуд завод	ХТЗ
НКМЗ	Суднобудівний завод ім. 61 комунара
Азовмаш	Новатор
НВК Гірничі машини	ХМЗ «ФЕД»
Сумське НВО ім. Фрунзе	Насосенергомаш
Антонов	Суднобудівний завод «Залів»
Зоря-Машпроект	Фіолент
Південмаш	Ізюмський приладобудівний завод
Крюковский вагонобудівний завод	Хартрон
Луганськтепловоз	Машзавод
УПЕК	СКМЗ
НОРД	ПрАТ «OTIC»
Електроважмаш	ХЗПТУ
Турбоатом	Мотордеталь-Конотоп
Херсонський суднобудівний завод	Полтавський турбомеханічний завод
ПАТ «Запоріж трансформатор»	Красилівський Агрегатний Завод
Стаханівський вагонзавод	ФСК «Море»
АвтоКрАЗ	Фотоприлад
ДАХК «Артем»	Дизельний завод
Дніпровагонмаш	Меридіан
НВК «Іскра»	Київприлад
Об'єднання «Комунар»	НДІРВ
Завод «Арсенал»	ПАТ «Квазар»
Завод ім. Малишева	Херсонмаш

нат «Азовсталь» (МК «Азовсталь»), розташовані в м. Маріуполь на підконтрольній Україні території, не зупиняли виробничий процес та одержали у 2014 р. чистий прибуток. Проте внаслідок обмежень поставок сировини й вивозу готової продукції по причині втрати постачальницько-збутових зв'язків, їх виробничі потужності завантажені неповністю. На «ММК ім. Ілліча» виробничу програму з випуску агломерату, чавуну, мартенівської та конвертерної сталі, гарячекатаного прокату в 2014 р. було виконано приблизно на 70–75% [4].

Проблеми з ресурсним забезпеченням виробничого процесу металургійних підприємств Донбасу, як на окупованій території, так і на підконтрольній Україні, пов'язані насамперед з пошкодженням транспортної, передусім залізничної, інфраструктури та економічною блокадою тимчасово непідконтрольних Україні територій, оскільки морські перевезення не забезпечують необхідний обсяг доставки сировини для стабільної роботи.

Від початку проведення антитерористичної операції в Донецькій та Луганській областях протягом 2014 р. пошкоджено 1 405 об'єктів залізничної інфраструктури на суму 830,3 млн грн, у тому числі 414 об'єктів на суму 395,19 млн грн на території, підконтрольній Уряду України[3].

Станом на 30 грудня 2015 р. на Донецькій залізниці пошкоджено 1 989 об'єктів інфраструктури на суму 892,3 млн грн, у тому числі на підконтрольній Україні території пошкоджено 476 об'єктів на суму 340,4 млн грн. За власні кошти залізниць відновлено 977 об'єктів на суму 107,8 млн грн. Усього з початку бойових дій сума недоотриманих Укрзалізницею доходів становить 11 202,3 млн грн. ДП «Придніпровська

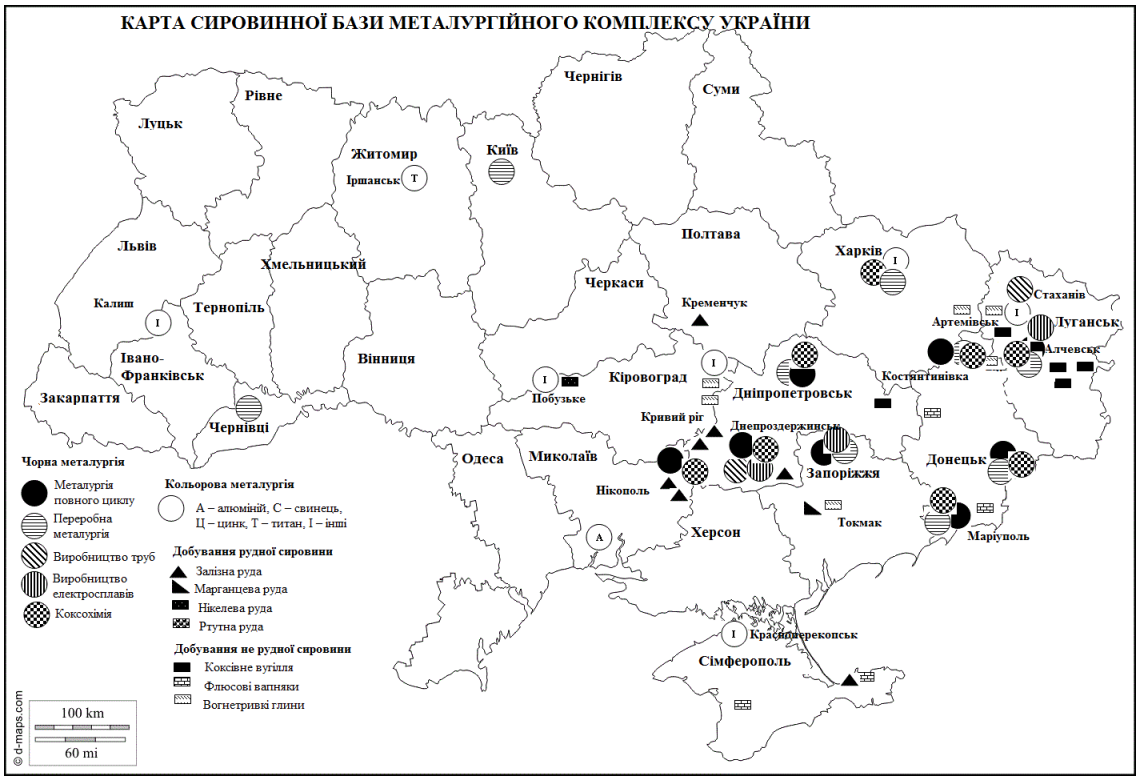

Рис. 1. Карта розташування об'єктів металургійного комплексу України

[3] *Відповідь на офіційний запит Міністерства інфраструктури від 16 березня 2016 р.

залізниця» (Укрзалізниця): за 2014 р. – 1020 млн грн, за 2015 р. – 959 млн грн, прогнозована на 2016 р. – 1 053 млн грн.

У зв'язку з веденням інтенсивних бойових дій в зоні АТО, було частково пошкоджено наступне майно ПрАТ «Київ-Дніпровське МППЗТ»:

– будівлю депо Миронівської філії, яка розташована в Дебальцевському районі Донецької області, на відновлення якої понесено витрати коштів на суму – 11,1 тис. грн;

– будівлю тепловозного депо Костянтинівської філії, яка розташована в м. Костянтинівка на вул. Червоногвардійська, 10, на відновлення якої понесено витрати коштів в сумі – 1,5 тис. грн.

Проблеми в «ММК ім. Ілліча» та МК «Азовсталь» виникають також і з постачанням коксу, оскільки більшість постачальників знаходиться або на лінії зіткнення (ПАТ «Авдіївський коксохімічний завод»), або на окупованій території (ПАТ «Ясинівський коксохімічний завод», ПАТ «Донецьккокс»). На рис. 1 зображена карта сировинної бази металургійного комплексу України.

На підконтрольній Україні території Донбасу розташовані також ПрАТ «Костянтинівський металургійний завод» («КМЗ»), ТОВ «Краматорський феросплавний завод» («КФЗ»), ТОВ «Електросталь» (м. Курахове) та ПАТ «Авдіївський коксохімічний завод» («АКХЗ»). Однак їх функціонування є досить нестабільним не тільки через проблеми з ресурсним забезпеченням і збутом продукції, а й унаслідок близькості зони бойових дій.

Значна кількість металургійних і коксохімічних підприємств Донецької та Луганської областей на сьогодні опинилися на окупованій території. Це, зокрема, ПАТ «Єнакієвський металургійний завод» («ЄМЗ») з Макіївською філією, ПАТ «Алчевський металургійний комбінат» («АМК»), ПрАТ «Донецьксталь» – металургійний завод» («Донецьксталь»), ПАТ «Донецький металопрокатний завод» («ДМПЗ»), ПрАТ «Донецький електрометалургійний завод» («ДЕМЗ»), ПАТ «Харцизький трубний завод» («ХТЗ»), ПАТ «Стахановський завод феросплавів» («СЗФ»), ПАТ «Ясинівський коксохімічний завод» («ЯКХЗ»), ПрАТ «Макіївкокс», ПрАТ «Єнакієвський коксохімпром» («ЄКХП»), ПАТ «Донецьккокс», ПАТ «Алчевський коксохімічний завод» («Алчевськкокс») [4].

Вони практично не працюють із II півріччя 2014 року. Деякі із цих підприємств («ХТЗ», «Донецьксталь», «ЄМЗ», «АМК», на яких працює майже 50 тис. осіб) періодично намагалися запустити, однак потужності були завантажені в середньому на 40% через економічну й транспортну блокаду тимчасово непідконтрольних Україні територій. За даними Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України, у 2014 р. чистий збиток «ЄМЗ» становив 390,6 млн грн, «АМК» – 20201 млн грн, Донецьк сталі – 4 871,5 млн грн [12].

На сьогодні практично не працюють ПАТ «Донецькгірмаш», ПАТ «Донецький енергозавод», ДП «НДІ комплексної автоматизації». Призупинено виробничу діяльність ПрАТ «Горлівський машинобудівник», ПАТ «Новогорлівський машзавод», ТОВ «Ясинуватський машзавод», а також ПАТ «Азовмаш», виробничі потужності якого завантажені лише на 10%. У зв'язку з пошкодженням інфраструктури та евакуацією людей не працює ПАТ «Стаханівський вагонобудівний завод», збитки від простою якого щомісячно становлять близько 1,2 млн дол. США. На 51,2% зменшено обсяги виробництва ПАТ «Кіровський ковальський завод «Центрокуз». Щомісячні збитки від недопоставки продукції на експорт – 1-1,5 млн грн. [4].

За попередніми підрахунками, втрати вітчизняних машинобудівних підприємств у 2014 р. оцінюються на рівні близько 10 млрд грн [13].

Спад виробництва машинобудівної промисловості зумовлений забороною постачань до РФ продукції воєнного та подвійного призначення, відмо-

Рис. 2. Постачальницько-збутові зв'язки України та Росії

вою від співпраці із замовниками з Росії, зупинкою внаслідок руйнування або розташування на окупованій території багатьох підприємств, що були замовниками машинобудівної продукції насамперед вугледобувної галузі (див. рис. 2).

Майже третину (27%) промислового потенціалу Донецької та Луганської областей вивезено в РФ [14]. Особливо небезпечним є демонтаж і вивезення устаткування з машинобудівних заводів Донецької та Луганської областей, які виробляють продукцію військового призначення (зокрема, зі Сніжнянського машинобудівного заводу, Луганського патронного заводу, заводів «Топаз», «Юність» і «Точмаш») [15]. Це позбавляє Україну стратегічних потужностей зокрема високотехнологічних, і водночас посилює позиції бойовиків щодо їх забезпечення військовим оснащенням і боєприпасами. Більшості підприємств вдалося уникнути непоправних руйнувань, проте суттєво пошкоджено інфраструктуру, зокрема логістичну, що призводить до порушення коопераційних зв'язків між підприємствами. Крім того, внаслідок руйнування шахт і загального зменшення інвестиційного попиту зменшується попит на продукцію машинобудування з боку основних споживачів – гірничих підприємств.

Висновки. Таким чином, важливою проблемою промисловості України є те, що значна частина об'єктів виробничої інфраструктури залишається на окупованій території, а ефективному використанню виробничого потенціалу підприємств на звільнених територіях перешкоджають проблеми зруйнованих постачальницько-збутових зв'язків, тому за необхідним є питання перегляду наявних виробничих зв'язків та встановлення альтернативних, більш ефективних.

Список літератури:

1. Лібанова Е. Відновлення Донбасу: оцінка соціально-економічних втрат і пріоритетні напрями державної політики (стенограма наукової доповіді на засіданні Президії НАН України 23 вересня 2015 р.) / Е. Лібанова // Вісник Національної академії наук України. – 2015. – № 11. – С. 13–25.
2. Заблодська І. Тенденції змін і проблеми функціонування базових галузей промисловості. Територіальний розвиток та регіональна політика в Україні / за ред. В. Кравців ; НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». – Львів, 2016. – 218 с.
3. Харазішвілі Ю. Стан, втрати та стратегічні орієнтири інфраструктурного розвитку східних промислових регіонів / Ю. Харазішвілі, В. Ляшенко // Економічний вісник Донбасу. – 2015. – № 3(41). – С. 27–42.
4. Донбас і Крим: ціна повернення : [монографія] / [В. Горбуліна, О. Власюка, Е. Лібанової, О. Ляшенко]. – К. : НІСД, 2015. – 474 с.
5. Іщук С. Географія промислових комплексів : [підручник] / С. Іщук, О. Гладкий. – К.: Знання, 2011. – 375 с.
6. Проект Державної програми активізації розвитку економіки на 2013–2014 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://me.gov.ua/Documents/Print?lang=uk-UA&id=742328b0-7778-4a95-8447-65d5784a6ec4
7. Рейтинг основных производителей кокса в Украине [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukrindustrial.com
8. Відродження Донбасу: оцінка соціально-економічних втрат і пріоритетні напрями державної політики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2015/10
9. Головне управління статистики в Донецькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://donetskstat.gov.ua
10. Головне управління статистики в Луганській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://lg.ukrstat.gov.ua
11. Відродження Донбасу: оцінка соціально-економічних втрат і пріоритетні напрями державної політики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2015/10
12. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України SMIDA [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://smida.gov.ua/about
13. Чорна книга Кремля. Війна Росії проти України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://mfa.gov.ua/mediafiles/files/misc/2015-02-20/Kremlin_Black_Book_February_2015.pdf
14. Порошенко П.: Майже третина промислового потенціалу Донбасу вивезена в Росію [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://rbc.ua/ukr/news/tret-promyshlennogo-potentsiala-donbassa-1428687445.html
15. Які підприємства Донбасу ризикують опинитися в Росії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://forbes.ua/ua/business/1377967-yakipidpriemstva-donbasu-rizikuyut-opinitisya-v-rosiyi

Васильчук Н. А.
Институт экономико-правовых исследований
Национальной академии наук Украины

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СНАБЖЕНЧЕСКО-СБЫТОВЫХ СВЯЗЕЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УКРАИНЫ КАК ПРЕДПОСЫЛКА ВОССТАНОВЛЕНИЯ ИНФРАСТРУКТУРНЫХ ПОТЕРЬ

Резюме
Проведен анализ снабженческо-сбытовых связей промышленности Украины. Рассмотрены связи металлургической и машиностроительной отраслей, поскольку между ними очень плотные снабженческо-сбытовые связи. Установлено, что в связи с боевыми действиями на Донбассе разрушено большинство снабженческо-сбытовых связей. Доказано, что такая ситуация негативно влияет как на динамику украинской промышленности, так и на социально-экономическое положение регионов и требует поиска и налаживания альтернативных снабженческо-сбытовых связей.

Ключевые слова: снабженческо-сбытовые связи, инфраструктурные потери, металлургическая отрасль, машиностроительная отрасль, промышленность, мощность, убытки.

Vasilchuk N. A.
Institute of Economic and Legal Research of the
National Academy of Sciences of Ukraine

IMPROVEMENT OF PROVISION AND SALE RELATIONS OF INDUSTRY OF UKRAINE AS A PREREQUISITE FOR RECOVERY OF INFRASTRUCTURAL CHARGES

Summary
An analysis of supply and marketing communications industry of Ukraine is examined. Supply and marketing communication metallurgical and engineering industries are considered, because it is very dense sales and supply links between them. It is established that due to the fighting in the Donbas, most of the supply and marketing relations is destroyed. It is proved that this situation affects negatively both the dynamics of the Ukrainian industry and on the socio-economic situation in the regions and it requires the search for alternative supply and marketing relations.
Key words: supply and marketing communications, infrastructure losses, metallurgical industry, engineering industry, industry, power losses.